

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 757/2017-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 13. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Sergeja Kohuta o sťažnosti [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDACTED], zastúpeného JUDr. Rastislavom Cestickým, advokátska kancelária, Palackého 1, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 8/2017 a jeho uznesením z 24. mája 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 8/2017 a jeho uznesením z 24. mája 2017 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 8/2017 z 24. mája 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý [REDACTED] u h r a d i ť trovy právneho zastúpenia v sume 475,05 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a päť centov) na účet jeho právneho zástupcu, JUDr. Rastislava Cestického, advokátska kancelária, Palackého 1, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júna 2017 doručená sťažnosť [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 25. augusta 2017, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 8/2017 (ďalej len „namietané konanie“) a jeho uznesením z 24. mája 2017 (ďalej len „namietané uznesenie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vo veci starostlivosti súdu o maloletých, v rámci ktorého Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 37 P 1/2014 z 30. júna 2016 rozhodol o zverení maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti matky, ako aj o ďalších súvisiacich právach a povinnostiach. O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 10 CoP 57/2016 z 27. októbra 2016, ktorým prvostupňové rozhodnutie sčasti potvrdil a sčasti zmenil vlastnou úpravou. Dovolanie sťažovateľa, ktorým napadol druhostupňový rozsudok, bolo odmietnuté namietaným uznesením najvyššieho súdu.

3. V sťažnosti adresovanej ústavnému súdu sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom a namietaným uznesením najvyššieho súdu, kde dôvodí, že ním podané dovolanie bolo odmietnuté pre nesplnenie osobitnej podmienky konania podľa § 429 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších

predpisov (ďalej len „CSP“), teda pre nedostatok povinného zastúpenia advokátom, a to napriek tomu, že už pri podaní dovolania sťažovateľ výslovne požiadal o ustanovenie advokáta pre účely zastupovania v dovolacom konaní s odkazom na svoju nemajetnosť. Podľa vyjadrenia sťažovateľa bola jeho žiadosť o ustanovenie advokáta konajúcimi súdmi opomenutá.

4. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľ ústavnému súdu navrhuje, aby rozhodol o jeho sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom a namietaným uznesením najvyššieho súdu, namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vrátil mu vec na nové konanie a prejednanie a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 757/2017-16 z 12. decembra 2017 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

6. Najvyšší súd vo svojom stanovisku k sťažnosti sťažovateľa doručenom ústavnému súdu 20. marca 2018 prezentoval túto argumentáciu: *«V sťažnosťou napadnutom rozhodnutí najvyšší súd vysvetlil, prečo dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a citoval ustanovenia § 429 ods. 1 a 2 CSP z ktorých vyplýva, že právna úprava civilného sporového konania účinná od 1. júla 2016, stanovuje osobitnú podmienku dovolacieho konania, ktorá vyžaduje zastúpenie dovolateľa v dovolacom konaní advokátom a aby bolo podané dovolanie spísané advokátom. Dovolací súd v odôvodnení uviedol, že procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie vád podľa § 429 CSP vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a o zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní. Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací v rozsudku č. k. 10 CoP 57/2016-254 z 27. októbra 2016 v poučení rozhodnutia dovolateľa - otca maloletého dieťaťa poučil o náležitostiach dovolania a o zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní. Súd prvej inštancie dovolateľa nevyzval na odstránenie vád dovolania v zmysle ustanovenia § 436 ods. 1 CSP, pretože sa tento postup súdu prvej inštancie týka výlučne vád dovolania v zmysle ustanovenia § 429 ods. 1 CSP a ich výskytu v prípade absencie poučenia dovolateľa odvolacím súdom. V danom prípade dovolateľ - otec maloletého dieťaťa nemal právnické vzdelanie a nešlo o dovolateľa uvedeného v ustanovení § 429 ods. 2 CSP, dovolateľ bol riadne poučený v napadnutom rozhodnutí odvolacím súdom o*

náležitostiach dovolania a potrebe zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní. Vzhľadom na to, že nebola splnená osobitná podmienka dovolacieho konania nemohol dovolací súd uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Dovolací súd preto odmietol dovolanie dovolateľa - otca maloletého dieťaťa podľa ustanovenia §447písm. e/ CSP.

Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal o ustanovenie advokáta Centrom právnej pomoci, pretože je nemajetný, táto skutočnosť nemala vplyv na správnosť rozhodnutia dovolacieho súdu, pretože ku dňu rozhodnutia dovolacieho súdu si sťažovateľ, nesplnil zákonnú povinnosť byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, hoci bol o tejto povinnosti, ako aj následkom nesplnenia tejto povinnosti riadne poučený. Sťažovateľ mal od doručenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom bol o tejto povinnosti poučený dostatok času, aby požiadal Centrum právnej pomoci o ustanovenie advokáta a následne splnil zákonnou ustanovenú povinnosť a predložil udelenie splnomocnenia advokátovi, ktoré mu Centrum právnej pomoci ustanovilo, navyše ani skutočnosť, že Centrum právnej pomoci požiadal o ustanovenie advokáta neoznámil, preto aj dovolací súd ani nemal možnosť na iný procesný postup.

V danom prípade dovolací súd - tak ako v iných prípadoch - postupoval tak, že prednostne skúmal, či je dovolanie otca maloletého dieťaťa prípustné (jeho opodstatnenosť by mohol skúmať až po zistení, že dovolanie je prípustné). Takýto prístup najvyššieho súdu zodpovedá tomu, že právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej; to platí aj pre dovolacie konanie (I. ÚS 4/2011).

Z toho istého dôvodu najvyšší súd nemohol ani „zjednávať nápravu“ ani „odstraňovať nedostatky“. V opačnom prípade by totiž porušil základné právo na súdnu ochranu účastníka stojaceho na opačnej procesnej strane. Porušenie princípov spravodlivého procesu totiž spočíva „v takom postupe a rozhodnutí mimoriadneho opravného súdu, ktorými sa nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku zrušuje právoplatné rozhodnutie a vec účastníka sa dostáva opäťovne pred súd, ktorý musí o veci znovu konať a rozhodovať, pretože to vytvára opäťovne stav právnej neistoty, ktorá už bola nastolená právoplatným rozhodnutím súdu nižšieho stupňa“ (II. ÚS 172/03). Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd zastáva názor,

že sťažovateľ bezdôvodne namieta, že konaním a rozhodnutím najvyššieho súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.»

7. Predsedníčka najvyššieho súdu v predložennom vyjadrení zároveň oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Právny zástupca sťažovateľa možnosť zaujať stanovisko k predmetnému vyjadreniu najvyššieho súdu nevyužil. Na vyjadrenie najvyššieho súdu reagoval iba samotný sťažovateľ, a to v podaní doručenom ústavnému súdu 10. apríla 2018, v ktorom zotrval na dôvodoch podanej sťažnosti a formuloval svoj laický názor, že namietaným postupom a namietaným uznesením najvyššieho súdu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V predmetnom podaní ústavnému súdu zároveň oznámil, že trvá na vykonaní ústneho pojednávania vo veci samej.

9. Na ústnom pojednávaní konanom 13. novembra 2018 sťažovateľ zotrval v plnom rozsahu na dôvodoch podanej sťažnosti. V rámci svojho ústneho vyjadrenia doplnil, že v priebehu celého dotknutého konania vedeného pred všeobecnými súdmi prejednávajúcimi vec starostlivosti o maloletého, teda od začiatku prvostupňového konania, v priebehu odvolacieho konania a aj v čase podania dovolania bol obmedzený na osobnej slobode, keďže sa nachádzal vo väzbe a následne vo výkone trestu odňatia slobody. Ďalej sťažovateľ uviedol, že po doručení rozsudku odvolacieho súdu, v ktorého odôvodnení bolo obsiahnuté poučenie, že je dovolacie konanie spojené s povinným právnym zastúpením advokátom, sa neobrátil na Centrum právnej pomoci, ale žiadosť o ustanovenie advokáta adresoval priamo súdu, keďže vychádzal z osobnej skúsenosti z minulosti, uvádzajúc: „... od 2007 som bol v Českej republike a tam platil § 30 Občianskeho súdneho rádu, kde bolo jasne napísané, že účastník si požiadava o oslobodenie od súdnych poplatkov a podľa ods. 2 § 30 mu súd ustanoví advokáta.“ Napokon sťažovateľ na verejnom ústnom pojednávaní požiadaval o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 20 000 € a túto žiadosť

odôvodnil pocitom právnej neistoty spojeným so situáciou, keď sa najvyšší súd podľa jeho vyjadrenia nevenoval meritórnemu prejednávaniu jeho dovolania z dôvodu jeho odmietnutia.

10. Ústavný súd z obsahu sťažnosti a jej príloh, vyjadrení odporcu, ako aj obsahu príslušného spisového materiálu zistil a zrekapituloval si v chronologickom slede tieto relevantné skutočnosti:

Sťažovateľ bol účastníkom konania vo veci starostlivosti súdu o maloletých, v rámci ktorého okresný súd rozsudkom sp. zn. 37 P 1/2014 z 30. júna 2016 rozhodol o zverení maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti matky, ako aj o ďalších súvisiacich právach a povinnostiach. O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 CoP 57/2016 z 27. októbra 2016, ktorým prvostupňové rozhodnutie sčasti potvrdil a sčasti zmenil vlastnou úpravou, pričom súčasne sťažovateľa okrem iného poučil, že v prípade podania dovolania musí byť dovolateľ v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom, kde táto povinnosť neplatí v prípadoch vymedzených v § 429 ods. 2 CSP. Sťažovateľ napadol druhostupňové rozhodnutie dovolaním, ktoré podal na okresnom súde 12. decembra 2016 a v ktorom okrem svojej laickej argumentácie týkajúcej sa podaného dovolania uviedol, že žiada o ustanovenie advokáta z dôvodu nemajetnosti („Z tohto dôvodu žiadam podľa § 138 OSP oslobodiť od súdnych poplatkov, vzhľadom § 429 CSP žiadam advokáta ustanoviť.“). Dovolanie sťažovateľa, ktorým napadol druhostupňový rozsudok, bolo odmietnuté namietaným uznesením najvyššieho súdu. V namietanom uznesení najvyšší súd svoj postup zdôvodnil tak, že „Procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie väd podľa § 429 C.s.p. vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní (rovnako táto situácia nenastáva pri zistení iných väd, než sú vady dovolania v zmysle § 429 C.s.p.). V takom prípade súd prvej inštancie dovolateľa nevyzýva na odstránenie väd dovolania a spis bez ďalšieho predkladá na rozhodnutie dovolaciemu súdu. V danom prípade otec maloletého dieťaťa nemá právnické vzdelanie a nejde o dovolateľa uvedeného v § 429 ods. 2 C.s.p. Dovoláním napadnuté rozhodnutie obsahuje riadne poučenie odvolacieho súdu odvolacieho súdu o náležitostiach dovolania a potrebe zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní (§ 393 ods. 1 C.s.p. v spojení s ustanovením § 429 C.s.p.). Vzhľadom na to, že nie je splnená osobitná podmienka dovolacieho konania (§ 429 ods. 1 C.s.p.) nemožno uskutočniť meritórny dovolací prieskum.“.

II.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Sťažovateľ v sťažnosti uplatnil námietku porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom a namietaným uznesením najvyššieho súdu, ktorý odmietol dovolanie sťažovateľa z dôvodu nesplnenia podmienky povinného právneho zastúpenia advokátom, kde sťažovateľ zastáva názor, že jeho výslovná žiadosť o ustanovenie advokáta bola zo strany konajúceho súdu opomenutá.

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z relevantných článkov ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Ústavný súd vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07).

14. Pri posúdení sťažnosti sťažovateľa ústavný súd vychádzal z relevantnej judikatúry ESLP, ktorú už štandardne v rámci svojej rozhodovacej činnosti zohľadňuje. Ústavný súd sa zamerlal na otázku práva na prístup k súdu spolutvoriaceho koncept spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré je podľa názoru ústavného súdu ťažiskovým elementom v právnej veci sťažovateľa.

15. Právo na prístup k súdu v rámci svojej rozhodovacej činnosti ESLP interpretoval tak, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručuje každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa civilných práv a záväzkov mohol nechať predložiť súdu, pričom v tomto smere predmetné ustanovenie zakotvuje „právo na súd“, kde je právo na prístup k súdu, teda právo zahájiť konanie pred súdmi v civilných veciach, len jedným z jeho aspektov. K nemu (k právu na prístup k súdu) sa následne pridávajú záruky predpísané čl. 6 ods. 1 dohovoru vzťahujúce sa na organizáciu a zloženie súdu a na priebeh konania. Toto celé tvorí právo na spravodlivý proces (rozhodnutie ESLP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, č. 4451/70).

16. V otázke prípustnosti obmedzenia práva na prístup k súdu judikatúra ESLP akceptuje, že právo na prístup k súdu nemá absolútnu povahu a sú možné isté jeho obmedzenia (rozhodnutie ESLP vo veci Bulena proti Českej republike z 20. 4. 2004, č. 57567/00), súčasne však ESLP upozorňuje, že akékoľvek obmedzenia stanovené vnútroštátnym právom nesmú obmedzovať prístup k súdu takým spôsobom, či do takej miery, aby bolo právo danej osoby zasiahnuté v samotnej svojej podstate (rozhodnutie ESLP vo veci Ashingdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, č. 8225/78). Z toho vyplýva pre konajúce súdy povinnosť zamedziť na jednej strane pri aplikácii príslušných procesných pravidiel nadmernému formalizmu, ktorý by bol v rozpore so spravodlivosťou konania, na druhej strane zamedziť prílišnej voľnosti, ktorá by vo svojom dôsledku viedla k odbúraní procesných náležitostí upravených zákonom.

17. Pokiaľ ide o povinné právne zastúpenie ako prekážku prístupu k súdu, v zásade štrasburská judikatúra akceptuje, že vnútroštátne procesné predpisy vyžadujú povinné právne zastúpenie účastníka konania advokátom v konaniach pred najvyššími súdnymi

inštanciami (rozhodnutie ESLP vo veci Kröhnert proti Českej republike z 9. 10. 2001, č. 60224/00). Ústavný súd súčasne pripomína relevantnú judikatúru ESLP a jej závery, podľa ktorých právo na prístup k súdu musí byť účinné a musí byť zaručené nielen právne, ale za určitých okolností tiež fakticky. A preto, pokiaľ účastník konania musí byť kvalifikovane právne zastúpený, resp. účinné uplatnenie opravného prostriedku si vyžaduje povinné právne zastúpenie a účastník konania nemá prostriedky na jeho zaplatenie, musí mu byť poskytnutá bezplatná právna pomoc (obdobne pozri rozhodnutie ESLP vo veci Airey proti Írsku z 9. 10. 1979, č. 6289/73). V nadväznosti na to, v okolnostiach uplatňovania práva na bezplatnú právnu pomoc odkazuje ústavný súd na judikatúru ESLP o poučovacej povinnosti súdu, kde ESLP vo všeobecnej rovine akcentoval, že v oblasti práva na prístupu k súdu spolutvoriaceho koncept spravodlivého procesu je dôležité nielen to, aby pravidlá týkajúce sa mimo iných aj možnosti podať opravné prostriedky boli formulované jasne, ale aby boli tiež dané na vedomie účastníkom konania čo najexplicitnejším spôsobom, a to tak, aby ich mohli využiť v súlade so zákonom (rozhodnutie ESLP vo veci Faniel proti Belgicku z 1. 3. 2011, č. 11892/08).

18. Manudukačnú povinnosť súdu zakotvovalo ustanovenie už neúčinného procesného kódexu, a síce ustanovenie § 30 zákona č. 90/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), podľa ktorého účastníka, ktorý požiada o ustanovenie advokáta a u ktorého sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, súd odkáže na Centrum právnej pomoci. O tejto možnosti súd účastníka poučí. Táto čiastková úprava, ktorá konvenuje zmienenej štrasburskej judikatúre o povinnosti explicitného spôsobu poučovania o podmienkach uplatňovania opravných prostriedkov (predchádzajúci bod odôvodnenia tohto nálezu), má v súčasnosti ekvivalent aj v platnom a účinnom CSP, konkrétne v ustanovení § 160 ods. 2 CSP, podľa ktorého súd vždy poučí strany o ich práve zvoliť si advokáta a o možnosti obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.

19. Ako vyplýva zo zistení ústavného súdu, sťažovateľ náležite poučený druhostupňovým súdom o povinnosti právneho zastúpenia v dovolacom konaní vzal túto informáciu na vedomie, avšak so svojou žiadosťou o ustanovenie advokáta dôvodiac svojou nemajetnosťou sa neobrátil na kompetentný subjekt, teda na Centrum právnej pomoci, ale na samotný všeobecný súd. Za takýchto okolností, tiež s prihliadnutím na skutočnosť, že

boli informačné možnosti sťažovateľa limitované obmedzením jeho osobnej slobody (pobyt vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody), bolo úlohou najvyššieho súdu reagovať na aktuálnu situáciu explicitnejším spôsobom. Ak by aj najvyšší súd nebol toho názoru, že je potrebné sťažovateľa poučiť tak, aby sa mu dôsledne zaručila ochrana jeho práva na prístup k súdu, bolo jeho povinnosťou sa so žiadosťou sťažovateľa podrobnejšie vysporiadať v odôvodnení rozhodnutia.

20. V nadväznosti na predchádzajúce uvedené závery ústavný súd uzatvára, že bolo úlohou najvyššieho súdu zhostiť sa ochrany práv sťažovateľa, hoc aj prostredníctvom okresného súdu, u ktorého bolo dovolanie sťažovateľa podané, a to aktuálnym poučením o spôsobe splnenia podmienky povinného právneho zastúpenia, teda poskytnutím informácie o možnosti obrátiť sa so svojou žiadosťou o ustanovenie advokáta pre účely zastupovania v dovolacom konaní na Centrum právnej pomoci alebo aspoň náležite odôvodniť, prečo k takémuto kroku nebolo pristúpené.

21. Spôsob uplatnenia právomoci najvyššieho súdu, ktorý nepostupoval pri posúdení dovolania sťažovateľa, konkrétne pri posúdení jeho žiadosti o ustanovenie advokáta s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci, celkom dôsledne, hodnotí ústavný súd ako nezlučiteľný so sťažovateľovým základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto dospel ústavný súd k záveru o porušení označených práv sťažovateľa namietaným postupom a namietaným uznesením najvyššieho súdu, tak ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

III.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie označeného základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, v zmysle § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom

súde namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výrokovej časti nálezu), v ktorom je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

23. Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 20 000 €, kde túto žiadosť odôvodnil pocitom právnej neistoty spôsobenej podľa jeho vyjadrenia oddialením vydania meritórneho rozhodnutia o ním uplatnenom dovolaní. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

24. Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou. Vyslovenie porušenia garantovaných práv sťažovateľa namietaným postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu, zrušenie namietaného uznesenia a vrátenie veci sťažovateľa na nové prejednanie predstavujú podľa názoru ústavného súdu vo svojom súhrne dostatočné završenie poskytnutej ochrany. Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažovateľovi požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

25. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku nešpecifikoval. Pri stanovení výšky priznanej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal ústavný súd z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) s tým, že predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05,

III. ÚS 142/06). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 v konaní pred ústavným súdom sa určí ako 1/6 z výpočtového základu (t. j. zo sumy 884 €), čo predstavuje sumu 147,33 €, a hodnota režijného paušálu, čo predstavuje sumu 8,84 €. Za úkon vykonaný v roku 2018 základná sadzba tarifnej odmeny predstavuje tiež 1/6 z výpočtového základu (zo sumy 921 €), a teda sumu 153,50 €, hodnota režijného paušálu sumu 9,21 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 a jeden úkon vykonaný v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia sťažovateľa, podanie sťažnosti a účasť na ústnom pojednávaní), čo celkovo predstavuje sumu 448,16 €. K tomu bolo potrebné pripočítať režijný paušál v celkovej výške 26,89 €, čo predstavuje celkovú sumu 475,05 €. Trovy konania v určenej sume je povinný zaplatiť sťažovateľovi najvyšší súd na účet jeho právneho zástupcu (bod 3 výrokovej časti nálezu).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2018